

Haszid történetek

Egyetlen szóval

A kobrini Móse rabbi azt tanította, hogy:

– Ha egyetlen szóval fordulsz is Istenhez, abban a szóban minden porcikáddal benne légy.

Az egyik hallgató megkérdezte:

– Hogyan lehetséges az, hogy az a nagy ember egy kicsi szóba belefér?

– Aki nagyobbnak képzei magát, mint a szó, arról mi nem beszélünk.

A jó fájdalmak

A lehovici Mihál rabbinak beteg volt az egyik lába és minden nap nagy fájdalmakat kellett kiállnia. Egyszer meglátogatta őt a kobrini rabbi, aki hozzá hasonlóan a nagy Mordeháj rabbi tanítványa volt egykor. Étkezéskor a következő szavakkal ivott vendéglátója egészségére:

– Az életre! A gyógyulásodra!

Mire Mihál rabbi így válaszolt:

– Te nekem eddig igazán a segítségemre voltál; hogy kívánhatsz hát effélét? Ha nem lennének ezek a szenvedéseim, az Isten tudja, mi lett volna belőlem!

Isten tulajdonsága

A csernobili Náhum rabbihoz egyszer egy litvániai ember érkezett és elpanaszolta, hogy nincs pénze a lánya kiházásához. A caddiknak volt éppen ötven gulden egyéb célra félretett pénze, odaadta a szegény embernek, sőt rá-

adásul a selyemkabátját is, hogy az esküvőn méltóképpen jelenhessen meg. Emezt mindezeket átvette, majd tüstént elment a pálinkamérésbe és elkezdett inni. Órákkal később haszid hívők vetődtek a kocsmába és meglátták őt egy padon alaposan elázva. Elvették tőle a pénz maradékát és a selyemkabátot, hogy visszavigyék Náhum rabbinak. Azt is elmesélték neki, milyen gyalázatosan visszaéltek a bizalmával. A rabbi mérgesen felkiáltott:

– Én elkapom Isten tulajdonságának egy csücskét, „jót teszek jóval és gonosszal”, és ti ki akarjátok tépni a kezemből! Azonnal vigyetek vissza mindent!

Az önsanyargatás ellen

Báruh rabbi, Baal Sém unokája mesélte:

– Egyszer megkérdezték a nagyapámat, Baal Sém Tovot, hogy mi a szolgálat lényege. Hiszen mi úgy tudjuk, hogy a régebbi időkben a „tettek embere” szombattól szombatig böjtölt. Te azonban ezt megszüntetted, mondván, hogy aki önmagát sanyargatja, annak számot kell adnia arról, mint egy bűnösnek, hiszen a lelkét kínozza. Akkor hát magyarázd el nekünk, mi a szolgálat lényege? Baal Sém Tov így válaszolt: Azért jöttem erre a világra, hogy olyan útra vezesselek benneteket, amelyen a három legfontosabb dolgot elsajátíthatjátok: az Isten iránti szeretetet, az Izrael iránti szeretetet és a tanítás iránti szeretetet, az embernek pedig nem kell sanyargatnia magát.

A beszéd

Esténként az ima után Baal Sém bement a szobájába, elé állítottak két gyertyát és más könyvekkel együtt az asztalra helyezték a titokzatos Teremtés könyvét. Majd a színe elé engedték mindazokat, akik a tanácsát kérték és ő beszélt, míg tíz óra nem lett. Mikor egy este az emberek eltávoztak, az egyikük azt mondta a társának, hogy a mondatok, amelyeket Baal Sém hozzá intézett, nagyon jól estek neki. A másik megróttá ezért a fecsegésért, hiszen a szobába együtt léptek be és onnantól kezdve a Mester senki más hoz

nem beszélt, csak ő hozzá. Egy harmadik, aki hallotta a beszélgetésüket, mosolyogva közbeszólt: Milyen különösen téved mindkettőjük, hiszen a rabbi egész este vele folytatott bizalmas beszélgetést. Hasonlóképpen nyilatkozott egy negyedik és egy ötödik is, végül mindnyájan megvallották, hogy mi történt velük. S aztán a következő pillanatban elnémult az egész csapat.

A tévelygés

Jehiel Mihál rabbit, a későbbi clocsovi maggidot, aki fiatal korában néha fölkereste Baal Sémét, de még nem tudta, hogy csatlakozzék-e hozzá, a caddik egyszer, egy bizonyos helységbe menet magával vitte az útjára. Miután már egy ideje mentek, kiderült, hogy nem a jó utat választották.

– No rabbi – így Mihál. – Nem tudod az utat?

– Majd megmutatja magát nekem – válaszolta Baal Sém és egy másik útra tértek. De ez sem vezette őket a kívánt célhoz.

– Na de rabbi, eltévesztetted az utat? – kérdezte Mihál.

– Meg van írva*, hogy az Isten beteljesíti az őt félőknek kívánságát. Így hát teljesítette a te kívánságodat, hogy engem kinevethess.

A mondat szíven találta a fiatal Mihált és anélkül, hogy tovább vizsgálódott vagy okoskodott volna, teljes szívvel csatlakozott a mesterhez.

A tíz alapelv

A maggid így szólt tanítványához, Zuszja rabbihoz:

– A szolgálat tíz alapelvét én nem tudom neked megtanítani. De egy kisgyermektől és egy tolvajtól megtanulhatod őket. Három dolgot tanulhatsz a gyerekektől: minden ok nélkül vidámak; egyetlen pillanatig sem tétlenkednek; ha valamire szükségük van, képesek erőteljesen kívánni. Hét dologban a tolvaj lehet a tanítód: mindig éjjel van szolgálatban; ha egyik éjjel nem készül el a dolgával, rászánja a következőt

* 145. Zsolt. 19.

is; ő és a többi szakmájabeli szeretik egymást; csekély dologért is kockára teszi az életét; a zsákmánya oly keveset ér számára, hogy egy lyukas garasért odaadja; bármely ütleget és bajt aggodalom nélkül elszenved; mesterségének szerelmese és azt semmi pénzért nem cserélné másra.

A kételkedő

Pinhász rabbi egyik tanítványát nagyon gyötörte a kétség, nem értette, Isten hogyan ismerheti minden gondolatát, még a legfutóbbat, a leginkább meghatározhatatlant is. A gyötrődés elvezette a mesteréhez, hogy megkérje, segítse ki lelke összezavarodottságából. Pinhász rabbi az ablak előtt állt és az érkezőt várta. Mikor az belépett és az üdvözlés után rögtön elő akart állni a gondjával, megszólalt a caddik:

– Tudom, barátom, hát hogyan ne tudná akkor az Isten is.

A rombolás napján

Megkérdezték Pinhász rabbit, hogy a hagyomány szerint miért a templom lerombolása napján kell születnie a messiásnak.

– A magnak, amelyet a földbe vetnek, szét kell esnie, hogy az új kalász szárba szökhesen – válaszolta a rabbi. – Új erő nem támadhatna, ha előbb nem tűnne el a rejtettségben. Csak a tökéletes semmi pillanatában tűnik el, vagy képződik az alak. A feledés héja alatt növekszik az emlékezet hatalma, ami a megváltás hatalma. A rombolás napján, igen, akkor a hatalom a földben van és növekedni kezd. Ezért ülünk ezen a napon a földön, ezért megyünk ezen a napon a sírokhoz, ezért fog ezen a napon a messiás megszületni.

A fül, amely nem fül

Pinhász rabbi mondta:

– Az áll a „Szív kötelessége” című könyvben, hogy aki magát jól tudja kormányozni, az fél szemmel lát, és fél füllel hall. Fél szem pedig nem szem és fél fül nem fül. És tényleg

így van, hiszen gyakran veszem észre, hogy ha valaki tanácsért jön hozzám, ő maga mondja a választ is.

A nyelv és a nyelvek

Megkérdezték Pinhász rabbitól:

– Hogyan kell azt érteni, hogy az emberek a torony építése előtt egy nyelven beszéltek, és aztán, amikor Isten összezavarta a nyelvüket, minden csapatnak külön nyelve lett? Hogyan lehetséges, hogy minden népnek egyszerre a közös helyett külön nyelve lett és azon a nyelven érintkeztek?

Pinhász rabbi magyarázata így hangzott:

– A torony építése előtt minden nép bírta a szent nyelvet és azonkívül a sajátját is. Ezért mondják: „minden országnak a földön volt egy nyelve”, vagyis a szent nyelv, „és más beszédei”, vagyis még az egyes népek saját nyelvei. Maguk között az egyes népek ezen a nyelven érintkeztek, a közös nyelven pedig egymásközt. Amit Isten tett, amikor megbüntette őket, az volt, hogy elvette tőlük a szent nyelvet.

Amire szükség van

Jehiel Mihál rabbi kezdetben nagy szegénységben élt, a kedélye azonban egy pillanatra sem hagyta cserben. Egyszer megkérdezte tőle valaki:

– Rabbi, hogyan imádkozol minden nap? Azt mondd: áldott legyen, aki mindazt megadta, amire szükségem volt? Hiszen mindened hiányzik, amire egy embernek szüksége van!

A rabbi így válaszolt:

– Azonban nem hiányzik az a szegénység, amire szükségem van, s ami lám, megadatott.

Az aláztatosság nem parancs

Megkérdezték a zlocsovi maggidot:

– A Tórában minden parancs meg van írva, de az aláztatosság parancsa, minden erények erénye, nincs benne.

Épp csak megemlíti Mózesről*, hogy alázatosabb volt minden embernél. Mit jelent ez az elhallgatás?

– Ha valaki a parancs kedvéért lenne alázatos, az sosem jutna el az igazi alázathoz. Az alázatosságot parancsoltatnak vélni, ez a Sátán sugallata. Ő teszi az embert felfuvalkodottá: hogy tudós, istenfélő, igazságos és minden jó dolog mestere, méltó arra, hogy a nép fölé emelkedjen; de hogy ne váljon elbizakodottá és a jámborságot ne feledje, meg van parancsólva, hogy alázatos legyen és az emberekkel közösködjön. És az ember engedelmeskedik az állítólagos parancsnak, amivel még táplálja is az önhittségét.

Az áldozat

„A ti hónapjaitok kezdetén is áldozatok az Úrnak.”** A Szentírásnak ezt a helyét Mordeháj rabbi így magyarázta:

– Ha a cselekedeteiteket meg akarjátok újítani, akkor első gondolatotokat mutassátok be az Úrnak, azt, amelyiket ébredés után gondoltok. Aki ezt megteszi, annak az Isten segítségére lesz, hogy egész nap kapcsolatban maradjon vele és minden dolgot az első gondolatához kapcsoljon.

Az alvás

Smelke rabbi bizony ülve szokott aludni, hogy a tanulást minél rövidebb időre kelljen megszakítania. A fejét ilyenkor a karjára hajtja, ujjai közé égő gyertyát vesz, hogy felébredjen, ha a láng a kezét éri. Mikor Elimelech rabbi egyszer meglátogatta őt és fölismerte szentségének még bezárt hatalmát, megvetett neki egy fekhelyet és sok rábeszéléssel sikerült rávennie, hogy egy kicsit kinyújtóztassa a tagjait. Aztán behajtotta és elsötétítette az ablakot. Smelke rabbi csak akkor ébredt meg, amikor a nap már magasan állt. S bár észlelte hogy hosszan aludt, mégsem bánkódott miatta, mert ismeretlen, napos ragyogást érzékelt. Az imaházba ment és előimádkozott a gyülekezetnek, ahogy szokott. A

* Num. 12,3

** Num. 28,11

gyülekezetnek viszont úgy tűnt, mintha még sosem hallotta volna őt, úgy lenyűgözte és fölszabadította mindnyájukat szentségének ereje. Amikor a Vörös-tengerről beszélt, úgy érezték, föl kell tűzniük kaftánjuk szegélyét, nehogy a jobbról-balról csapkodó hullámok összevizezzék őket. Smelke rabbi később így szólt Elimelechnek:

– Csak most tudtam meg, hogy alvással is lehet szolgálni Istent.

Fölkészülés

Egy tanítványa megkérte a nikolsburgi Smelke rabbit, adjon tanácsot neki abban az ügyben, miként készítse föl a lelkét az isteni szolgálatra. A caddik megparancsolta neki, hogy utazzon el egy másik tanítványához, Hájim Ábrahám rabbihoz, akinek akkoriban még volt egy fogadója. Az ifjú követte az utasítást és néhány hétig a fogadóban lakott anélkül, hogy a házigazdán, aki a reggeli imától egész estig az ivóban tevékenykedett, bármiféle szentségnek a nyomát észlelte volna. Végül megkérdezte tőle, hogy mit csinál egész nap.

– Az én legfontosabb tennivalóm az, hogy az edényeket rendesen elmossam, nehogy egyikre is egy csepp ételmaradék tapadjon, ezenkívül minden eszközt meg kell tisztítanom, majd szárazra törölnöm, hogy a rozsda ne kezdje ki.

Amikor a tanítvány hazatért és mindarról beszámolt Smelke rabinak, amit látott és hallott, az így szólt hozzá: – Nos, most már tudod, amit tudni vágytál.

Én

A nagy Maggid egyik tanítványa néhány évig mestere útmutatását követte, majd úgy határozott, hogy hazatér. Útközben eszébe jutott, hogy meglátogathatná a karlini Áron rabbit, aki korábban a Maggid házában tanuló társa volt. Éjfél volt, mire a városba ért, de már annyira szerette volna látni a barátját, hogy azon nyomban a háza felé vette az irányt és ott a még világos ablakon kopogott.

– Ki az? – hallotta bentől a barátja ismerős hangját, és mivel biztos volt benne, hogy az ő hangját is felismerik, csak így válaszolt: – Én. Az ablak azonban zárva maradt és egy hangot sem hallott többet bentől, holott többször kopogott. Végül megrökönyödve fölkiáltott:

– Áron, miért nem nyitsz nekem ajtót!?

Erre már megszólalt a barátja, de olyan komolyan és különösen, hogy csaknem idegennek vélte:

– Ki merészeli magát „én”-nek nevezni, holott ehhez csak Istennek van joga.

Amikor ezt a tanítvány meghallotta, így szólt magában: – Még nem telt le a tanulóidőm. – És haladéktalanul visszatért Mezricsbe.

Az igazi szenvedés és az igazi öröm

Amikor megkérdezték a berdicsevit, hogy melyik a helyes út, a szenvedésé-e vagy az örömé, a következőt válaszolta:

– Kétféle szenvedés és kétféle öröm van. Ha valaki az őt ért szerencsétlenség miatt szomorkodik, odújában kucsol és nem hisz a segítségben, az a rossz bánat, amelyről azt mondják: „A sehina nem ott lakozik, ahol a búskomorság.” A másik viszont az embernek az igazi komorsága, azé, aki tudja, minek van híjával. Ugyanez a helyzet az örömmel is. Akinek a természetéből hiányzik, és aki nem érzi elfogulatlan, tiszta kedvében és nem törődik azzal, hogy öröme teljen a dolgokban, az balga. Aki azonban igazán tud örvendeni valaminek, az olyan, mint akinek a háza leégett, a bajt lelkében átélte, azután azonban új ház építésébe kezd és minden egyes téglának tud örülni.

Az alázatról

Zuszja rabbi és bátyja, Elimelech rabbi egy alkalommal az alázatról beszélgettek. Elimelech azt mondta:

– Az embernek előbb a Teremtő hatalmasságát kell elismernie, akkor jut el az igazi alázathoz.

Zuszja viszont így beszélt:

– Szó sincs róla. Az embernek azzal kell kezdenie, hogy megtanul igazán alázatosnak lenni, hogy a Teremtő nagyságát fölismerje.

Végül megkérdezték a mesterüket, a Maggidot, hogy ki nek van igaza. Ő így döntött:

– Ez is, meg az is az élő Isten szavai. De a belső kegyelem azé, aki magán kezdi és nem a Teremtőn.

Az angyal teremtése

Zuszja rabbi egyszer a Talmudnak azon elbeszélésén morfondírozott, ahol a vendégszeretetről a következő áll: „Izrael, áldottak ők. Van aki akar, de nincs neki, másnak van, de nem akar.” Nem tudta fölfogni, hogy mindkettőt szentnek nevezzék, a vendégszeretőt, aki éppen „nem rendelkezik semmivel” és a fukart is. És minthogy nem tudta ezt megérteni, sírt. Ekkor megvilágosodott számára az értelme: Közismert, hogy minden jó tetteből egy angyal keletkezik. Az angyaloknak éppúgy van testük és lelkük, mint nekünk, épp csak hogy a testük tűzből és vízből áll. Aki „akar, de nincs neki”, az az angyalnak csak a lelkét hozza létre; akinek „van, de nem akar”, és a vendéget csupán szégyenében hívja meg, az az angyalnak csak a testét teremti meg. Azonban köztudott, hogy egész Izrael egymásért jótáll. Így tettei összeillenek, mintha egyetlen egy ember tettei lennének. Éppen így illik össze a teremtett angyal teste és lelke. A fukar persze éppoly istentelen marad, mint amilyen volt. Ha azonban a teremtett lélek egy testre bukkan, amelybe felöltözhet, a teremtmények együttesében Izrael szentsége megnyilvánul.

A cukor

Mesélik, hogy mikor Slomo rabbi teát vagy kávéat ivott, egy darab cukrot vett a kezébe és azt mindaddig ott tartotta, amíg ivott. Egyszer megkérdezte tőle a fia:

– Apám, miért csinálod ezt? Ha szükséged van a cukorra, akkor vedd a szádba, ha meg nem, akkor ne vedd a kezedbe.

Miután a rabbi megitta a kávéját, odaadta a kezében lévő cukordarabot a fiának: – Kóstold meg!

A fiú szájába vette a cukrot és nagyot csodálkozott: már nem volt édes. Ha a fia később erről mesélt, hozzátette:

– Akinél minden egy, az a kezével éppen úgy tud ízlelni, mint a nyelvével.

Ahogy Isten szeret

Slomo rabbi mondta:

– Ó, bárcsak tudnám annyira szeretni a legnagyobb caddikot, ahogy Isten a legnagyobb gonosztevőt szereti.

Az ősfény

Mesélik, hogy Lublinban a délutáni imát – olykor szombaton is – később szokták kezdeni. E szombati ima előtt a rabbi egyedül ül a szobájában és ilyenkor senki nem mehet be hozzá. Egyszer azonban elrejtőzött nála egy haszid, hogy kikémlelje, mi történik ott. Először csak annyit látott, hogy a rabbi az asztalhoz ült és kinyitott egy könyvet. Ekkor azonban szörnyű fény villant a szűk szobában, amelytől a haszid elvesztette az eszméletét. Csak akkor tért magához, amikor a rabbi elhagyta a helyiséget. Amint teljesen úrrá lett a kábulatán, ő is kiment. Odakint azonban semmit sem látott, csak azt hallotta, hogy már az esti imát mondják. Rémműlten észlelte, hogy bár a gyertyákat már meggyújtották, őt mégis teljes sötétség veszi körül. Kétségbeesve kérte a rabbit, hogy segítsen rajta, aki végül egy máshol lakó csodatévő emberhez irányította. Az kikérdezte megvakulásának körülményeiről és a haszid mindent elmondott neki.

– Nincs számodra semmiféle gyógyír – volt a válasz. – A teremtés napjainak ősfényét láttad, amelynél az első emberek még elláttak a világ egyik sarkából a másikba. De miután vétkeztek, a fény eltűnt és csak a caddikoknak jelenik

meg a Tórában. Aki illetéktelenül megpillantja, annak örökre elsötétülnek a szemei.

A lublini és a prédikátor

Egy maggid, híres vándorpredikátor beszélt éppen valamelyik városban a híveknek, amikor híre terjedt, hogy a lublini rabbi érkezik a városba. Hamarost minden hallgatója ott hagyta, hogy a caddikot üdvözölje: a prédikátornak észre kellett vennie, hogy egyedül maradt. Egy darabig habozott, majd maga is abba a vendégfogadóba ment, ahol a lublini megszállt. Az asztala ekkor már tele volt pénzzel, amelyet a kérelmezők és más látogatók hoztak a caddiknak. A maggid megkérdezte:

– Hogy lehet az, hogy én még egy fillért sem kaptam, pedig már jó néhány napja prédikálok itt, hozzád meg egy óra alatt idetalált ez a sok pénz.

Jákob Jichák rabbi így válaszolt:

– Talán azért van ez, mert mindegyikünk azt váltotta ki az emberek lelkében, ami a sajátjában is lakozik: én a pénzgűlöletet, te pedig a pénzsóvárságot.

Az út

A radosici Bär rabbi egyszer megkérte a mesterét, a lublinit:

– Mutasd meg nekem, melyik biztos út vezet Isten szolgálatához.

– Az embernek nem lehet megmondani, melyik úton járjon. Hiszen tanítással, imával, böjtöléssel, sőt evéssel is lehet szolgálni Istent. Mindenkinek arra kell ügyelnie, hogy a szívére hallgasson, és aztán a választott úton kell haladnia lelke minden erejével – válaszolta a caddik.

A gonosz és az igaz

A lublini így szólt:

– Sokkal jobban szeretem azt a gonosz embert, aki tudja magáról, hogy gonosz, mint azt az igaz embert, aki

tudja, hogy ő igaz. Azonban a Talmud egyáltalán nem a magukat igaz embereknek tartó gonoszokról mondja, hogy: „Még az alvilág küszöbén sem térnek meg.” Hiszen ők azt gondolják, hogy azért kerültek a pokolba, hogy lelkeket szabadítsanak ki onnan.

Idegen gondolatok

Egyszer egy ember segítséget kért a lublinitól az „idegen gondolatai” ellen, amelyek őt imádkozás közben megrohánják. A rabbi értésére adta, hogyan kell viselkednie, de a férfi egyre csak erősködött és nem hagyta magát lerázni. Végül azt mondta neki a rabbi:

– Nem tudom, miért panaszkodsz nekem állandóan idegen gondolatokról – akinek szent gondolatai vannak, annak vannak olykor tisztátalan gondolatai is, és ezt nevezik idegen gondolatoknak. De a tieid – ezek a te saját, megszozott gondolataid. Kit okolsz érte?

Az álszent

Élt a városban egy ember, akinek annyit emlegették a jámborságát, hogy mindenki már csak így nevezte: a Jámbor. Amikor egyszer megbetegedett és az övéi megtudták, hogy néhányan éppen a stepinesti Náhum rabbihoz készültek, hogy áldását kérik, megkérték őket: említsék meg a jámbort is a caddik előtt. Az emberek elvállalták a megbízást és a cédulákkal együtt, amelyeken az ő neveik voltak, odaadták a beteg nevét tartalmazó cédulát is a caddiknak, megemlítve, hogy olyan valakiről van szó, aki messze földön ismert szigorú életéről és Jámbornak nevezik.

– Nem tudom, mit jelent jámbornak lenni, és az apámól sem hallottam semmi ilyesmiről – mondta a rabbi. De azt gondolom, hogy valamiféle ruha lehet: a színe felfuvalkodottságból van, a bélése pedig harag. Varrni pedig a búskomorság fonalával varrták.

A zavarás

Egy éjszaka, amikor Móse Löb rabbi a tanítás titkaiba mélyedt, kopogtattak az ablakán. Odakint egy részeg paraszt állt és bebocsátást meg éjszakai szállást kért. A caddikot egy pillanatra elöntötte a harag és így szólt magában: „Hogy merészel ilyesmit ez az iszákos és egyáltalán mit akar éppen itt?!” Majd rögtön utána így válaszolt magának: „És mit akar Istennek ezen a világon? Ha Ő megfér velem, én megtagadhatom-e magamat tőle?” És már nyitotta az ajtót és készítette a fekhelyet számára.

A jó istentagadás

Nincs az embernek egyetlen olyan tulajdonsága vagy képessége sem, amelynek ne lenne rendeltetése – mondta Móse Löb rabbi. – Még a legalantasabb és leggonoszabb tulajdonságokkal is lehet Istent szolgálni. Ilyen a fennhéjzás is, amelynek magasabb megfelelője az a bátorság, hogy Isten útján járunk. De vajon az istentagadás mivégre van a világon? Ennek emelkedett megfelelője az irgalmas tett. Mert ha valaki hozzád jön és a segítségedet kéri, akkor nem azt fogod jámboran tanácsolni, hogy „Bízzál Istenben és fordulj szükségedben őhozzá”, hanem te magad cseleksz, mint ha nem lenne Isten, hanem az egész világon csak egy valaki segíthetne ennek az embernek: te magad.

A lovak

A két testvér, Zuszja rabbi és Elimelech rabbi, hosszú vándorlása során ha Ludmir városába ért, mindannyiszor egy szegény és jámbor embernél szállt meg. Néhány év múltán – miközben egyre híresebbek lettek – ismét elvetődtek Ludmirba, ám korábbi látogatásaikkal ellentétben nem gyalog, hanem kocsin utaztak. A városka leggazdagabb embere, aki korábban mit sem akart tudni róluk, azon nyomban eléjük ment, mihelyt fülébe jutott érkezésük híre, és arra kérte őket, hogy az ő házában szálljanak meg. A testvérek azonban így szóltak:

– Rajtunk semmi sem változott, hogy jobban becsülj minket, mint korábban. Ami új, az csak a lovak és a kocsi. Ezeket vedd magadhoz, minket pedig hagyj, hadd szálljunk meg régi vendéglátónknál.

Alászállni

Slomo rabbi mondotta:

– Ha egy embert ki akarsz emelni a mocsokból és a fertőből, ne gondold, hogy odafönt maradhatsz és beérheted annyival, hogy a kezedet nyújtod oda. Teljesen alá kell ereszkedned a piszokba és a szennybe. Ott pedig erős kezekkel ragadd meg őt és magaddal együtt hozd föl a fényre.

A jövő ismerete

Mesélik, hogy amikor az ifjú Hesel a mezőn járt, a bokrok susogásából meghallotta a jövő dolgait, s ha az utcákon lépdelt, az emberek lépéseiből meghallotta a jövő dolgait, ha pedig a kamrájának mélyére menekült, saját testének tagjai meséltek a jövő dolgairól. Egyre inkább félt a választástól és attól, hogy a választott utat képes lesz-e járni, hiszen tudta, hová vezet. Összeszedte minden lelkierejét és imádkozott, hogy jövőbelátó képességétől megfosztassék. És a könyörületes Isten teljesítette a kérését.

A büszke és az alázatos

Az apti rabbi egyszer olyan városba érkezett, ahol egyszerre két férfi versengett azért, hogy az ő szállását fogadja el. Mindketten alázatos gonddal vezették gazdagságukat, mindkettőjük háza tágas és jól felszerelt volt. De az egyik a bujálkodás és a bűnös hajlamok kedvelőjének hírében állt, sőt maga is tudta magáról, hogy gyenge és nem sokra tartotta magát. Ezzel szemben a másikat a város egyetlen embere sem tudta semmiféle rosszal megvádolni; makulátlan-ságának tudatában büszkén és méltóságteljesen járkált az emberek között. A rabbi annak a házát választotta, akinek rossz híre volt. Amikor ennek okáról kérdezték, így válaszolt:

– A rátartiakról mondja Isten:* „én és ők nem tudunk együtt létezni a világban”. És ha Istennek semmi helye ömellöttük, mit keresnék én ott? Ezzel szemben a Tórában az áll**: „köztük van, az ő tisztátalanságaik közepette”. Ha tehát Isten ott lakozik, én miért ne tehetném ugyanezt?

Mint egy edény

Hesel rabbi mondotta:

– Az ember olyan legyen, mint egy edény, amely készséggel magába fogadja mindazt, amit a tulajdonosa beléönt, akár bor legyen az, akár ecet.

Dicsérő ének

A fiatal Mendel rabbi, hogy lakhelyéről Elimelech rabbihoz utazhasson, elszegődött egy fuvaroshoz szolgának. Feladatai közé tartozott, hogy a pihenőhelyeken a kocsit és a lovat vigyázza. Egy fogcsikorgatóan hideg napon, miközben a fuvaros és utasai a fogadóban melegedtek, ettek-ittak, Mendel rabbi vékony kabátjában és lyukas cipőjében a kocsi mellett toporgott és a kezeit dörzsölgette.

– Dicsértessék a Teremtő, hogy fázom, dicsértessék a Teremtő, hogy éhes vagyok – énekelgetett maga elé. Egyik lábáról a másikra ugrált és saját táncához énekelt. Észrevette ezt egy arra járó szállóvendég és igencsak elcsodálkozott.

– Fialatúr, miket beszélsz itt össze?

– Megköszönöm Istennek – válaszolta Mendel –, hogy egészséges vagyok és az éhséget jól érzem.

– Miért nem laksz jól? – kérdezte a férfi.

Mendel gondolkozott egy darabig.

– Ahhoz pénz kell. – mondta végül.

Az ember előhívott egy szolgát, a kocsi mellé állította, bevitte Mendelt a fogadóba és meleg ételt és italt adott neki. Majd ellátta erős cipővel és egy rövid subával, amilyent a falusi legények hordanak.

* Talmud, Sota 5

** Levitinus 16,16

Liszenszkebe érkezvén Mendel haladéktalanul Elimelech rabbi házába ment, és amikor a szolgák nem vették észre, gyorsan besurrant a caddik szobájába. A caddik épp egy könyv tanulmányozásába mélyedt. Eleázer, a fia intett a nevetlen idegennek, hogy menjen ki és ott várjon. De erre már Elimelech rabbi fölnézett, megragadta a fiát a karjánál és mintha csak egy dicséretet énekelne, megszólalt:

– Lázár, Lázár, mit akarsz ettől a zsidótól? Hát nem látod, hogy szikrák röpdösnek a feje körül?!

Az elhivatás

Mendel rabbihoz egyszer beállított egy férfi és arra kérte, erősítené meg rabbiságra hivatottságát, úgy érzi ugyanis, hogy eljutott erre a fokra és képesnek érzi magát arra, hogy áldást mondjon Izraelra. A caddik egy darabig némán nézte, majd a következő történetbe fogott:

– Fiatalkoromban minden éjfélkor egy hang költött: „Mendel, kelj föl, eljött az éjféli ima ideje!” A hangot lassan megszoktam, de egy éjjel másik kiáltás ébresztett: „Mendel rabbi! kelj föl, végezd az éjféli imát!” Rettentően megijedtem, reggelig reszkettem és féltem egész másnap. Talán rosszul hallottam, csitítgattam magamat. De a következő éjjel ugyanaz a hang mondta megint: „Mendel rabbi!” Ettől kezdve nagyven napig egyfolytában sanyargattam magam és szakadatlanul imádkoztam, csak hogy a hang hagyjon békén. De a menny kapuja zárva maradt előttem és a hang nem hagyott el. Végül beletörődtem a dologba.

A megtisztító erő

Nátán Jehuda rabbi, a rimanovi Mendel rabbi fia mesélte a következő történetet:

– Aznap, amikor Hirsch rabbi, a „Szolga” az esküvőjét tartotta, az esketés után délelőtt a fióktemplomba mentem. Ott találtam a vőlegényt, aki most is, mint mindig, ugyanazzal az odaadással végezte a takarítást. Önkéntelenül is apámhoz fordultam: mégsem járja, hogy a Szolga saját ün-

nepével sem törődik és a lakodalom hét napja alatt is ilyen alacsonyrendű munkával foglalatосkodik.

Apám így válaszolt:

– Nagy örömhírt mondtál, fiam. Éppen nagy gondban voltam, hogyan fogok ma imádkozni, ha nem a Szolga, Cvi Hirsch takarítja ki a fióktemplomot. Mert csak az ő takarítása űzi ki onnan a démonokat és utána olyan friss lesz ott a levegő, hogy öröm imádkozni.

És apám akkor tanítványai közé fogadta Hirsch rabbit.

A Tóra kvinteszenciája

Halála előtt a rimanovi Hirsch rabbi állandóan Mózes búcsúénekének szavait ismételte magában: „Hűséges Isten és nem csalárd.” Majd így szólt:

– A Szent Tóra kvinteszenciája ez, tudni, hogy az Isten hűséges és hamis dolog nem történik. Megkérdézhettek, hogy ha így van, mire való az egész Tóra? Nem lenne akkor elég, ha Isten a Sinain csak ezt az egy mondatot mondja?! És erre az a válasz, hogy senki nem képes azt az egyetlen sort megérteni, csak ha az egész Tórát megtanulta és aszerint él.

A belső vers

Amikor egyszer Mordeháj rabbi Minszk városában járt és néhány ellenséges beállítottágú férfi előtt a Szentírást magyarázta, azok kinevették őt.

– Ezzel igazán nem lett világosabb számunkra a vers – modták egybehangozóan.

Mire Mordeháj rabbi így felelt:

– Talán azt gondoltátok, hogy a könyvben lévő verset akartam értelmezni? Annak semmi szüksége az értelmezésre. Én a vers jelentését magamban akarom tisztázni.

A mások öröme

Egy másik alkalommal szintén kinevették a lehovicsi rabbit a mitnagdim. Nevetésüket csak egy mosollyal nyugtázza, majd így szól:

– Minden lényt azért teremtett az Isten, hogy a másinak örömet okozzon, engem is. A hozzám közelállók számára azért, hogy közelségem javukra váljék; számotokra pedig azért, mert gúnyolódhattok rajtam.

Elkomorodva hallgattak a mitnagdim.

Az angyalok és az emberek

A kobrini rabbi egyszer így sóhajtott föl az ég felé fordulva:

– Angyalok, angyalok! Nem olyan nagy dolog ott az égben angyalként léteznetek! Nem kell ennetek, innotok, gyerekeket nemzenetek, pénzt keresnetek. Ugorjatok csak le egyszer ide a földre és foglalkoztatok evéssel, ivással, gyermeknemzéssel, pénzszerzéssel. Majd akkor megnézzük, hogy angyalok maradtok-e? Ha igen, akkor büszkék lehettek magatokra, addig azonban nem.

A könyvek

Egyszer így szól a kobrini:

– Ha a hatalmamban állna, elrejténém a caddikok összes írását. Hiszen ha valaki sok haszidutot ismer, a tudása esetleg fölébe kerekedik a tetteinek.

A dolgok summája

A kobrini tanította a következőt:

– A Prédikátor könyvének végén az áll, hogy „A dolognak summája, mindezeket hallván, ez: az Istent féljed!” Bármely dolognak jutsz is a végére, ott a végén, ott mindig ezt a „Féljed az Istent!” hallhatod és ez az Üzenet a minden. Semmi más nem létezik a világon, amely nem az istenfélelemhez

és a szolgálathoz vezető utat mutatná meg. Minden parancsolat.

Jól-rosszul

A macesz elkészítéséhez szükséges víz kimérése előtt így szólt a kobrini rabbi a körülötte állókhoz:

– A király mindenféle hadifortélyra megtanítja az embe-
reit, de ha a csatára kerül a sor, mindenki azt veti be a küz-
delembe, amit tud és jól vagy rosszul vív. A víz merítéséről is
sokféle fogást meg lehetne tanulni, de ha cselekvésre kerül
a dolog, már magam sem tudom, milyen parancsolat szerint
kell eljárnom.

Az eredeti jelentés

Móse rabbi egyszer így szólt bizonyos könyvek szerző-
jéhez, aki a Kabbaláról, a titkos tanításról és a Kavvanáról, a
túlvilágra vontkozó titkos utasításokról kérdezte őt:

– Jegyezd meg, hogy a *kabbala* szó a *kabbel*ből vezet-
hető le, ami annyit jelent, hogy elfogadni; és a *kavvana* ere-
dete a *kavven*, jelentése: valamire irányulni, valami felé for-
dulni. Hiszen a Kabbala minden bölcsességének végső ér-
telme: Isten akaratának jármát magunkra venni. És a Kavva-
not minden művészetének végső értelme: szívünket Isten fe-
lé fordítani. Ha valaki azt mondja: az Úr az én Istenem, ami
annyit jelent, hogy ő az enyém és én az övé vagyok – hogy
nem hagyja el ilyenkor a lelke a testét??

Amint ezt kimondta, hirtelen mély önkívületbe esett.

A legfontosabb

A kobrini Móse rabbi halála után nem sokkal az egyik
tanítványa megkérdezte az öreg kozki rabbit, Mendelt:

– Mi volt mesterednek a legfontosabb?

Az kicsit gondolkodott, majd így válaszolt:

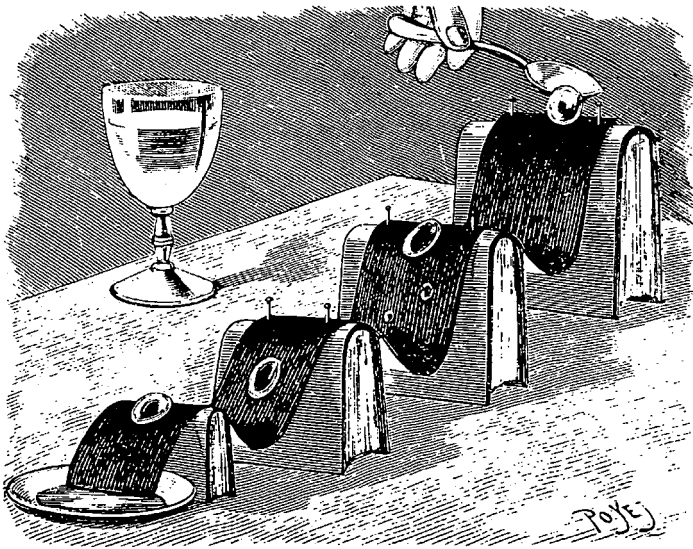
– Mindig az, amivel éppen foglalkozott.

Dávid rabbi és a gyerekek

Ha a lelovi Dávid rabbi egy zsidók által lakott városba érkezett, összehívta az összes gyereket, mindegyiküknek ajándékozott egy sípot, fölrakta őket a nagy társzekérre, amivel utazott, és végighajtott a városon. A gyerekek sípoltak, ahogy a tüdejükből kifért, Dávid rabbi meg hahotázott, hogy nem bírta abbahagyni.

Budapest

Fordította: Rácz Péter



A hegyászó vízcsöppek.